

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
45

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-3149

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

PAŹDZIERNIK 2013

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU ZBÓŻ:

Wiesław Łopaciuk

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 1345 egz. Ark. wyd. 4,87

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Światowy rynek zbóż <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	7
III. Polski rynek zbóż	13
1. Krajowe zasoby <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	13
2. Krajowe zużycie zbóż <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Jadwiga Drożdż, mgr Paweł Wyrzykowski</i>	16
3. Handel zagraniczny zbożami <i>dr inż. Magdalena Bodył, mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	26
4. Końcowe zapasy zbóż <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	28
5. Działania wspierające rynek zbóż <i>mgr inż. Maria Włodarczyk</i>	28
6. Ceny zbóż na krajowym rynku <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	31
Aneks	35

REASUMPCJA

W sezonie 2012/13 światowe rynki zbóż nadal były pod presją popytu, a ceny kształtowały się na bardzo wysokim poziomie. W bieżącym sezonie (2013/14), w następstwie dobrych zbiorów, relacje popytu i podaży na światowych rynkach się polepszyły, szczególnie na rynku zbóż paszowych. Przyrost produkcji był znacznie większy od prognozowanego przyrostu zużycia i dlatego wzrosło poziom zapasów końcowych. Po zbiorach w 2013 r. ceny zbóż na światowych rynkach znacznie się zmniejszyły i w dalszej części sezonu będą się kształtowały na poziomie dużo niższym od obserwowanego w ciągu ostatnich dwóch lat.

W 2013 r. w kraju zebrano 28,1 mln ton zbóż, tj. o 1,4% mniej niż w poprzednim roku. Wzrost produkcji ozimin, nie skompensował spadku produkcji zbóż jarych. Sezon 2013/14 rozpoczął się z niższymi zapasami, co obok mniejszych zbiorów, przyczyniło się do spadku krajowych zasobów zbóż, które w porównaniu z poprzednim sezonem zmalały o 4,3% do 30,6 mln ton. Zmniejszyły się krajowe zasoby jęczmienia, owsa i mieszanek oraz pszenicy, czego nie zrównoważył wzrost krajowych zasobów żyta, kukurydzy i pszenżyta.

Przewiduje się niewielki wzrost krajowego zużycia (26,8 wobec 26,6 mln ton w poprzednim sezonie). Niewiel-

ki spadek zapotrzebowania na pasze będzie skompensowany z nawiązką dynamicznym wzrostem zużycia przemysłowego. Spożycie zbóż, podobnie jak w poprzednich latach, minimalnie się zmniejszy. Natomiast znacznie zmalał eksport i w efekcie rozchody ogółem zmniejszą się o 4,9%. Zapasy zbóż na koniec sezonu 2013/14 są oceniane na ponad 2,7 mln ton, czyli o 4,6% więcej niż rok wcześniej. Taki poziom zapasów można uznać za bezpieczny.

W okresie ostatnich pięciu lat obserwuje się stagnację pierwotnego przetwórstwa zbóż, którego rozmiary ustabilizowały się na poziomie o około 10% niższym od rekordowego z lat 2006-2007. Główną przyczyną spadku przemiałów przemysłowych były wysokie ceny surowca. W 2012 r. największy wzrost produkcji odnotowano w grupie wyrobów ciastkarskich. Mniejszą dynamiką wzrostu charakteryzowała się produkcja pieczywa świeżego, cukierniczego oraz mąk. W pozostałych grupach przetworów zbożowych, tj. makaronu, żywności preparowanej oraz kasz i płatków odnotowano spadek produkcji. W 2013 r. przewiduje się utrzymanie przemiałów, produkcji mąk pszennych, makaronu i wyrobów ciastkarskich na poziomie roku poprzedniego oraz niewielki wzrost produkcji kasz i płatków, a także pieczywa świeżego i cukierniczego.

W I półroczu 2013 r. zwiększyła się aktywność inwestycyjna tylko producentów makaronu i pasz, a największy spadek odnotowano w przemiale zbóż oraz w produkcji pieczywa cukierniczego. Wszystkie działy przetwórstwa zbóż uzyskały dodatni wynik finansowy. Zwiększyła się rentowność sprzedaży zarówno pierwotnego, jak i wszystkich działów wtórnego przetwórstwa zbóż. Jej poziom był stosunkowo wysoki (ponad 2,5% przychodów), ale tylko w produkcji makaronu i pieczywa świeżego przekraczał średni dla całego przemysłu spożywczego. W większości działów poprawił się współczynnik bieżącej płynności finansowej, a poniżej poziomu rekomendowanego przez banki był tylko w produkcji pieczywa cukierniczego.

W sezonie 2012/13 nastąpiła duża poprawa wyników handlu zagranicznego ziarnem i produktami zbożowymi, na co wpłynął rekordowy eksport ziarna, którego wywieziono za granicę blisko 4 mln ton. Jednocześnie zmniejszył się import. Nadwyżka w obrotach osiągnęła rekordową wartość 1,1 mld EUR wobec 259 mln EUR w sezonie 2011/12. Obróty handlowe koncentrowały się wewnątrz UE. W sezonie 2013/14 przewiduje się stabilizację importu zbóż i przetworów zbożowych (1,6 mln ton¹). Eksport może się zmniejszyć o 40% do 2,7 mln ton².

¹ w przeliczeniu na ziarno.

² w przeliczeniu na ziarno.

Tabela
Bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14 prognoza	2013/14 2012/13
Zapasy początkowe	3255	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2617	73,1
Areał uprawy	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7608	7350	96,6
Plony	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,73	3,81	102,0
Produkcja	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	28408	27992	98,5
Import	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	2766	1676	1644	98,1
Ogółem zasoby	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29215	30229	32379	35318	34083	33360	33666	32253	95,8
Zużycie krajowe:	25154	26462	27545	26281	25919	26632	27021	26765	26381	27803	28165	27583	26550	26794	100,9
- spożycie	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5063	5042	99,6
- wysiew	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1670	1710	102,4
- zużycie przemysłowe	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2875	3340	116,2
- spasanie	15404	16271	17378	16213	15630	16325	16960	16640	16120	16680	17118	16625	15740	15540	98,7
- straty i ubytki	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1120	1171	1279	1236	1209	1202	1162	96,7
Eksport	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	2196	4500	2720	60,4
Zapasy końcowe***	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2617	2738	104,6
Zapasy/zużycie (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	14,1	3,7	8,6	12,4	15,8	13,1	12,0	8,4	9,3	x

*) Łącznie z kukurydzą ale z wyłączeniem gryki i prosa;

**) dane dotyczące powierzchni i plonów nieporównywalne z poprzednimi sezonami

***) Od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy IERiGŻ-PIB

W sezonie 2012/13 prowadzono szereg działań wspierających rynek zbóż, finansowanych zarówno z budżetu krajowego, jak i unijnego. Wsparcie dotyczyło:

- dopłat do kwalifikowanego materiału siewnego;
- pomocy żywnościowej dla najuboższej ludności w UE;
- promocji i informacji na wybranych rynkach rolnych;

- zakupów interwencyjnych;
- administrowania obrotem handlu zagranicznego.

Po zbiorach w 2013 r. na krajowym rynku, podobnie jak na rynkach zagranicznych, nastąpił głęboki, spadek cen zbóż. W dalszej części sezonu, pomimo przejściowych wahań, ceny zbóż w kraju nadal będą się kształtowały znacznie

poniżej poziomu obserwowanego w poprzednim sezonie. Średnia cena pszenicy w końcu IV kwartału 2013 r. może wynieść 700-740 zł/t, a żyta 490-520 zł/t. Ceny kukurydzy mogą być niższe od cen pszenicy o 15-25%. W kolejnych miesiącach różnica ta może się pogłębić. W końcu I kwartału 2014 r. pszenica może kosztować 710-760 zł/t, a żyto 500-540 zł/t.

SUMMARY

In the 2012/13 season world cereal markets were still under the pressure of demand which kept grain prices at a very high level. In the current season (2013/14) due to favourable crops the world market fundamentals are expected to recover, particularly on the market of feed grains. The increase of production exceeded forecast increase of demand and the level of ending stocks is therefore expected to rise. After the harvest in 2013 the prices of cereals on the world markets considerably declined and are expected to fluctuate well below the level observed over the past two seasons.

In 2013 domestic production of cereals is estimated 1,4% down on the previous year. The rise in production of winter cereals did not match the decline in production of spring varieties. The 2013/14 season started with lower opening stocks than

a year before which combined with the decline in crops caused a reduction in domestic supply, which as compared with previous season were 4,3% down at 30,6 million tons. The increase in domestic supply of rye, maize and triticale did not offset the decline in domestic supply of barley, oats, mixed cereals and wheat.

A slight increase is forecast in domestic demand (26,8 versus 26,6 million tons in the previous season). A modest decline in feed demand will be offset with a dynamic rise in industrial uses. Similarly to previous years a slight decline is expected in food use. A considerable reduction in exports is forecast and therefore total disappearance would be 4,9% down on 2012/13. Reflecting that ending stocks in 2013/14 season are to increase by 4,6% to 2,7 million tons, which is considered as a safe level.

For the past five years primary millings of cereals have been stagnating roughly 10% down from the record level reported in the period of 2006-2007. Such situation reflects primarily high prices of raw material (grains). As compared to the previous year in 2012 the highest increase was reported in the production of cakes while the production of bread, bread confectionery and flour showed lower dynamics. As regards remaining products, i.e. pasta, preserved food, groats and flakes, a decline in production occurred. In 2012 cereal millings, the production of flour pasta and cakes are forecast to remain unchanged while a slight increase is expected in the production of groats and flakes and bread.

In the first half of 2013 investment activities increased only in the case of pasta and feed producers. On the other

Table
Grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14 forecast	2013/14 2012/13
Opening stocks	3255	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2617	73,1
Area sown	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7608	7350	96,6
Yield	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,73	3,81	102,0
Crops	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	28408	27992	98,5
Imports	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	2766	1676	1644	98,1
Total supply	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29215	30229	32379	35318	34083	33360	33666	32253	95,8
Domestic use	25154	26462	27545	26281	25919	26632	27021	26765	26381	27803	28165	27583	26550	26794	100,9
- food	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5063	5042	99,6
- seeds	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1670	1710	102,4
- industrial uses	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2875	3340	116,2
- feed	15404	16271	17378	16213	15630	16325	16960	16640	16120	16680	17118	16625	15740	15540	98,7
- wastes and losses	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1120	1171	1279	1236	1209	1202	1162	96,7
Exports	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	2196	4500	2720	60,4
Carryover stocks***	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2617	2738	104,6
Stocks/use ratio (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	14,1	3,7	8,6	12,4	15,8	13,1	12,0	8,4	9,3	x

*) including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

**) data on area and yield uncomparable with previous seasons

***) including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

hand substantial decline in this respect was reported in milling industry and in the production of bread confectionery. All branches of cereal processing showed positive financial results. The profitability of sales increased in both primary and secondary cereal processing to a high level accounting over 2,5% of the revenue. However only in the production of pasta and its level exceeded the average for the entire food industry. In most of the branches current liquidity ratio increased. Only in the bread confectionery industry it was below the level recommended by the banking sector.

In the 2012/13 season as compared to 2011/12 the results of Polish foreign trade in cereals and cereal products remarkably improved, which resulted

from a record export of grains (close to 4 million tons). At the same time imports declined. The surplus reached a record EUR 1,1 billion versus EUR 259 million in 2011/12. Most of the trade was concentrated within the EU. In the 2013/14 season import of cereals and cereal products is expected unchanged at 1,6 million tons³ while exports are likely to decline by 40% to 2,7 million tons⁴.

In the 2012/13 season there were number of actions supporting the cereal market financed out of both domestic and the EU budget:

- payments to certified seeds;
- food aid to the poorest part of society in the EU;

³ in terms of grain

⁴ in terms of grain

- promotion and information on selected agricultural markets;
- intervention procurement;
- administration over foreign trade.

After the harvest in 2013 domestic prices, similarly to those on foreign markets, showed a deep decline. In remaining part of the season, despite temporary fluctuations, cereal prices on the domestic market will be at the level considerably lower than in the previous season. At the end of IV quarter of 2013 average prices of wheat and rye can amount to PLN 700-740 and 490-520 per ton respectively. At the end of I quarter of 2014 wheat price is forecast at PLN 710-760 per ton while those of rye and at PLN 500-540 per ton. Maize prices are likely to fluctuate some 15-25% below the prices of wheat.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie - Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 636 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna 2 egz. w 2013 r.:

- wersja papierowa - 42 zł.
- wersja elektroniczna - 41,99 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1231-3149

CENA 21 ZŁ

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2013 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>